

הביאני הדריך

גליון 207

מדין רבינו ראש הישיבה שליט"א

ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם

חודש. וברש"י (במדבר א, ב) ביאר שמנין זה נעשה ליחסם, וכדכתיב בקרא (פס' א) 'לְמִשְׁפְּחֹתָם', דע מנין כל שבט ושבט, 'לְבֵית אֲבֹתָם', מי שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר יקום על שבט אביו. ואח"כ (פס' יח) 'וַיִּתְּלָדוּ עַל מִשְׁפְּחֹתָם', הביאו ספר יחוסיהם, ועידי חזקת לידתם, כל אחד ואחד להתייחס על השבט, עכ"ל.

והנה בפשוטו נראה כי טעם הציווי על המנין השני וצורתו היה לצורך העמדת טהרת היחוס בישראל, ולהשראת השכינה, וכמבואר בגמ' (קידושין דף ע"ב), אמר רבי חמא ברבי חנינא, כשהקב"ה משרה שכינתו, אין משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל שנאמר וכו'. וגם מנין זה נעשה ע"י מחצית השקל, [לפי מש"כ רש"י הנ"ל], שלקחו ממנו את קרבנות הציבור.

ומאידך על המנין הראשון לא הצטוו, וי"ל שמכיון שנלקח מתרומה זו לאדני המשכן א"כ לא חייבוהו, שתרומת המשכן היתה צריכה להיות בדווקא בנדיבות הלב, וכמשנ"א בפרשת תרומה 'כל נדיב לב', ומה"ט לא הצטוו על המנין, שהרי באם ייעשה ע"י ציווי על נתינת מחצית השקל - ימצא שלא ניתן ונתרם בנדבת הלב גמורה.

אך יל"ע מה היתה מטרת המנין הראשון ועניינו, שהרי לצורך התרומה עבור אדני המשכן לא היה נצרך למנותם, ויכולים היו להתנדב כמו שאר התרומות, ומשמע שהיה ענין בעצם מניינם, וע"ז הביא רש"י את דברי חז"ל משל לצאן החביבה על בעליה וכו', להודיע שהיא חביבה עליו וכו', ע"כ. ואם הטעם שלא הצטוו על כך היה מפני שרצו שישארו מנדבת ליבם וכמשנ"ת, א"כ שיספרם

בעליה שנפל בה דבר, ומשפסק אמר לו לרועה בבקשה ממך מנה את צאני ודע כמה נותרו בהם, להודיע שהיא חביבה עליו, עכ"ל.

ותרומת המשכן הראשונה נלקחה לאדני המשכן, והתרומה השניה נלקחה לקרבנות הציבור, וכמו שהביא רש"י (פסוק טז) וז"ל, לפי שרמז להם כאן שלש תרומות שנכתב כאן 'תרומת ה' ש' שלוש פעמים, אחת תרומת אדנים, שמנאן כשהתחילו בנדבת המשכן ונתנו כל אחד ואחד מחצית השקל ועלה למאת ככר, שנאמר 'וכסף פקודי העדה מאת ככר', ומהם נעשו האדנים, שנאמר 'ויהי מאת ככר הכסף' וגו'. והשנית אף היא על ידי מנין שמנאן משווקם המשכן, הוא המנין האמור בתחילת חומש הפקודים 'באחד לחדש השני בשנה השנית', ונתנו כל אחד מחצית השקל, והן לקנות מהן קרבנות צבור של כל שנה ושנה, והושוו בהם עניים ועשירים, ועל אותה תרומה נאמר 'לכפר על נפשותיכם', שהקרבנות לכפרה הם באים. והשלישית היא תרומת המשכן, כמו שנאמר 'כל מרים תרומת כסף ונחשת', ולא היתה יד כולם שוה בה, אלא איש איש מה שנדבו לבו, עכ"ל.

ואמנם מצינו חילוק בין שני המניינים, שבמנין הראשון לא נאמר ציווי מפורש, אלא רק נרמז עליו למשה, וכמש"כ רש"י עה"פ 'כי תשא', כשתחפוץ לקבל סכום מניינם לדעת כמה הם, עכ"ל. ומאידך על המנין השני הצטוו שנאמר 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל'. וכמו"כ חלוקים בצורת מניינם, שבמנין הראשון נמנו כל ישראל - כאחד. ובמנין השני נמנה כל שבט ושבט באופן נפרד, עם הנשיא של כל שבט ושבט, וכמו"כ שבט לוי נמנה באופן פרטי, ומבן

בגמ' בב"ב (דף י"ע) א"ר אבהו, אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, רבש"ע במה תרום קרן ישראל, אמר לו ב'כי תשא'. ופרש"י, אם באת לשאת ראשם בהגבהה, קח מהם כופר לצדקה.

ויעוין במהרש"א שפי', לפי שבחומש הפקודים נאמר בלשון צווי לרבים 'שאו את ראש' וגו', 'אתה ואהרן', 'ואתכם יהיו איש' וגו', וכאן שינה לומר בלשון יחיד למשה לבד, ולא נאמר בלשון צווי. וע"כ דרשו שזה הכתוב הוא תשובה לשאלת משה במה תרום קרן ישראל, וא"ל הקדוש ברוך הוא 'כי תשא', אם באת לשאת ראשם וכו', כפי' רש"י, כי ע"י נדבתם למשכן נתרוממו ישראל מכל האומות שירדה השכינה בישראל וכו', עכ"ל.

ומבואר שהיא עצה והוראה לדורות, לרומם את עדת ישראל ע"י שירימו כופר נפשם לצדקה, וכמש"כ רש"י 'קח מהם כופר לצדקה'. וצריך לבאר הענין, היאך ע"י מעשה הצדקה מתרוממת קרן ישראל בצוותא, כמו שהיה ע"י צירוף נתינת כולם מחצית השקל, שע"י צורפו ונספרו כל כלל ישראל. ועוד יל"ע, שהרי נדבה זו נלקחה לעשיית האדנים למשכן, כמו שמבואר בפרשת פקודי, ובפשוטו עי"ז נתרומם קרנם של ישראל בשכון ה' על המשכן, וא"כ מה ענין זה שייך לכל מעשה הצדקה לדורות עולם.

והנה המנין הראשון בריש פרשתין היה לאחר מעשה העגל, כשהצטוו על הקמת המשכן, ולאחר הקמתו בראש חודש ניסן הצטוו למנותם שנית בראש חודש אייר, וכמו שכתב רש"י (פסוק טז) וז"ל, למדת שנצטוו למנותם בתחלת נדבת המשכן אחר מעשה העגל מפני שנכנס בהם מגפה, כמו שנאמר 'ויגוף ה' את העם', משל לצאן החביבה על

ע"י דבר אחר ובכך יודיע חיבתם, ולתרומת האדנים יתנדבו מרצונם. ומשמע שהיה הענין למנותם בדווקא באופן הזה, לצורך העמדת המשכן. וצ"ב.

והנה יש להתבונן בטעם האיסור למנות את האנשים עצמם, וכך צ"ב מדוע חומרתו גדולה כ"כ, שנאמר עליו 'ולא יהיה בהם נגף', וברש"י שהמנין שולט בו עין הרע וכו' עיי"ש, וכמו"כ היאך מהני כשסופרים ע"י דבר אחר, שהרי סו"ס עי"ז נקבע מספרם.

ונראה שאפשר לבאר הענין ע"ד זו, שהנה בפשוטו ענין הספירה הוא בשביל להעמיד את כח הרבים, שכל שיודעים את גודלו וכמותו, בכך מעצימים את תוקף כוחו. ונראה ביותר, שכאשר מכנסים את כולם תחת אותו המספר, הרי בכך גם קובעים את כולם כביכול ליחידה אחת שמספרה כך וכך, ונוצר צירוף של כל היחידים להיכלל באותו המספר, וזהו מהותו של ציבור, שהוא מלשון לצבור ולאסוף.

וכבר נתבאר במקו"א שאחדות כלל ישראל להיותו כגוף אחד הינו מיסוד קיומנו, ושכל ההבטחות שהובטחו כלל ישראל ניתנו לנו כגוף אחד, 'כאיש אחד בלב אחד'. וזהו המושג 'כנסת ישראל', ששורשו ויסודו משתלשל - מלמעלה למטה, על כל גופי ונשמות ישראל - כאחד, וזהו לשון 'כנסת', להחשיבו כיחידה אחת. ומה"ט חמור דין הפורש מן הציבור, שאין לו צירוף עם כח הכלל.

אמנם לאידך גיסא הרי ע"י מעשה הספירה כשמונים וסופרים אחד ועוד אחד וכו', הרי בכך מעמידים ומבליטים את הפירוד, שנותנים יחס לכל אחד ואחד בפני עצמו, ונמצא שהוא תרתי דסתרי. ונראה די"ל שמה"ט נאסרה מעשה הספירה באנשים עצמם, והצטוונו שלא תהיה ע"י ספירת כל איש ואיש בנפרד, אלא תתבצע בדווקא ע"י ספירת דבר אחר, שכל אחד נותן חפץ וכיוצ"ב לקופה הכללית, ואח"כ מונים וסופרים את הכמות שנאספה, ועי"ז מקבלים את מנין כולם לצרפם למעלת הגוף האחד, וכהאמור.

ומה"ט נאמר בפסוק כי כאשר נספור האנשים בעצמם אזי יגרם בהם ח"ו נגף, שבכך

גורמים לפירוד ולכניסת המקטרג, ואפשר שזו כוונת רש"י שלא ישלוט בהם עין הרע, שכח הרע הוא בפירוד.

ונראה להוסיף בזה עוד, שכאשר מונים וסופרים את הציבור ע"י שכולם נותנים מטבע אחת שווה, בכך מוסיפים את ענין החיבור שבין כולם, שהרי הכסף לעולם נחשב לצבור, משום שמהותה של המטבע הינה השווי והערך שבה, וממילא אין המטבעות נחשבות לגופים מוחלקים, שכל השימוש בהם הוא רק בתורת השווי הכללי שלהם, ולפיכך אין כלל יחס במה שהם מטבעות נפרדות, אלא כל היחס הוא רק לצירוף שנוצר באיחודם.

והנה המנין הראשון שבפרשתו, נעשה לאחר חטא העגל וכפרתו, וכל הזכיה להינצל ולכפרת החטא היתה ע"י תפילות ותחנוני משה רבינו ע"ה, להעמידם ככלל ישראל. שהרי בתחילה חשב הקב"ה לכלותם, כמשנ"א 'ואכלם', 'ואעשה אותך לגוי גדול', וחילוי משה היה שלא יאמרו מצרים, ברעה הוציאתם להרוג אותם בהרים וגו', והזכיר זכות אבות אברהם יצחק ויעקב, וכ"ז היה רק בתורת כלל ישראל, שעל כך אמרו במדרש שאמר משה שאם אינם זכאים לעמוד על כיסא של שלש רגלים שהם האבות, גם לא יעמדו על ידו שהוא רק רגל אחת, והקב"ה התרצה לו מכח זה כמשנ"א 'וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו', שהזכויות של כלל ישראל מאבותיהם אברהם יצחק ויעקב - נעמד להם לכפרה.

ואזי לאחר כפרה זו נרמז למשה רבינו למנותם ולהוסיף בצירופם, וע"י מטבעות המחצית השקל שהצטרפו למאה ככר כסף, שיבנו מהם את אדני המשכן. והרי כל המשכן משתייך לכפרת חטא העגל, וכמש"כ רש"י בריש פר' פקודי, 'משכן העדות', עדות לישראל שוויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם, עכ"ל, וזוה שנתנו כולם בשווה את יסודותיו, לקבוע את שכינתו בתוכם, בכך הפקיעו מעליהם את חטא ועוון העגל שהיוו להם אלהות הרבה.

ונראה ביותר שהמנין הועיל לקובעם להיותם הם הכלל ישראל, ולהפרידם מאותם

אלו שחטאו בעגל, שאינם מצורפים למנין זה, וישארו אלו כיחידים שאינם מצורפים לכולם, וזה הוא המשל שהביא רש"י, לרועה שניגף עדרו, ומונה את הנותרים להודיע חיבתם, ומעתה הם נחשבים לכלל ישראל.

ולפי"ז מתבאר היטב הענין שחמור מאד למנותם בעצמם, שהרי בכך גורם לפירוד וכנ"ל, ושוב מעורר בזה את תוקף חטאם, והרי כל כפרת חטא העגל היה מכח העמדת אחדות הציבור ככלל ישראל, וכנ"ל. וזמשנ"א 'ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם', ונרמז בזה אותו הנגף שהיה בשעת עשיית העגל, שנאמר 'ויגוף ה' את העם על אשר עשו את העגל'. וכך מצינו שכל זכיייתם לקבל את התורה היה מכח הגעתם לחורב 'כאיש אחד בלב אחד'.

ואף יש לרמוז את הענין במה שאמר ה' למשה רבינו ע"ה, 'וביום פקדי ופקדתי', שחטא זה לא נכבש ונמחק כליל, ועלול להתעורר שוב - ביום פקדי, והיינו כאשר יהיה זמן שבו ייספר כיחיד בפני עצמו, וממילא מלעילא ידינוהו כיחיד. ויתכן לפי"ז שהאיסור למנות את ישראל התחדש לאחר חטא העגל, שמאז מוכרח צירוף הכלל ביותר, ועיין.

ועיקר יסוד זה בא רבי אבהו ללמדנו, שכאשר שאל משה רבינו את השי"ת במה תרום קרן ישראל, ואמר לו הקב"ה ב'כי תשא', וכפירש"י שבנתינת כופר לצדקה מוגבה ראשם, שאין הכוונה בזה רק לענין מעלת ענין מעשה הצדקה בפני עצמה. אלא עומק הכוונה בזה שבכך יהיו צבורים יחדיו בכסף שינתן לצדקה, דומיא ד'כי תשא', שבו התווסף צירופם לאחד, וביחוד ע"י המטבעות המצורפים, וכשיתנום לצדקה הרי בכך נחשבים ומצטרפים כל כספי הצדקה לצדקת הכלל, ועי"ז מתרומם קרן ישראל, להיותם אגודים ומצורפים כאחד לכפרת הצדקה על כולם, כאיש אחד בלב אחד.

נערך לרפואתה השלימה ולהחלמתה המהירה של אם בני הישיבה לדורותיה
הרבנית שושנה יפה בת רבקה תלי"ט"א לרפוא"ש בתושח"י

השי"ת ישלח דברו וירפאה, ויקוים בה ברכת הר"ן (נדרים דף מא ע"א) וז"ל,
חוזר לימי עלומיו - אחר שחלה ונתרפא מתחזק טבעו להיות יותר בריא ממה שהיה קודם חליו, עכ"ל.

מזרינו הגה"צ רבי עזרא זוביק זצוק"ל

וידעת את ה'

נערך עפ"י רשימות הגה"צ זצ"ל, מתוך שיחות שנאמרו בישיבה"ק שנת תשמ"ז

נמסר ע"י בני המשפחה לרגל יום היארצייט התשיעי, י"ז אדר

ד'. וידיעה זו בחינת חיבור היא כידוע, והיינו שע"י האירוסין מגיעים לבחינת נישואין שהוא וידעת את ד', וכדברי הרמב"ם הנ"ל לשרתו ולעבדו לדעה את ד', וענינה של חיבור וידיעה זו היא דביקות בד', כדברי המס"י (פ"א) 'כי השלימות האמיתי הוא רק הדביקות בו יתברך והוא מה שהיה דוד המלך אומר ואני קרבת אלוקים לי טוב וכו', כי רק זהו הטוב, והוא הוא התענוג האמיתי והעידון הגדול אשר רק לזה נברא האדם להתענג על ד' ולהינות מזיו שכינתו.

מקדישיו קדושים, בשגם הכלים שעובדים בהם לפני השי"ת צריכים להיות קודש".

ומעתה יש לבאר בחינת הנישואין בין קוב"ה וישראל, הנה אמרו ז"ל כל השירים קודש ושיר השירים קודש קדשים, והרי כל ענינה של מגילת שיר השירים הוא משל להנישואין בין קוב"ה וכנסת ישראל.

ונמצא שענין הנישואין שנתחדש בהקמת המשכן הוא תוספת קדושה על הקדושה שניתנה לנו במתן תורה בבחינת קודש קדשים.

וענין זה דקודש קדשים שניתן לנו בהקמת המשכן יש לבאר ע"פ דברי הרמב"ם (סוף הלכ' שמטו"י) שכ' 'ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבר רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ד' לשרתו ולעבדו לדעה את ד' והלך ישר כמו שעשאו האלודים ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קודש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים'.

ומאחר שענין הנישואין בין קוב"ה לכנסת ישראל היא 'בהיות האדם נתקדש קדש קדשים', הרי למדנו מדברי הרמב"ם שבזה נתקדש האדם להיות קודש קדשים, ע"י הבדלו לעמוד לפני ד' לשרתו ולעבדו לדעה ד', והלך ישר ופרק עול חשבונות הרבים, ובה נחשב כבר בברית הנישואין בין קוב"ה לכנסת ישראל המבואר לנו בשיר השירים שהוא קודש הקדשים.

וזהו שאמר הנביא בהושע 'וארשתך לי לעולם וארשתך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים, וארשתך לי באמונה וידעת את

'ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני'. ופירש"י ככלתו כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה, דבר אחר מה כלה מתקשטת בעשרים וארבע קישוטין וכו', אף תלמיד חכם צריך להיות בקי בעשרים וארבע ספרים. (פ' כי תשא ל"א י"ח).

ומצינו עוד בד' חז"ל (ברכות נז, בובפסחים מט, ב ועוד) עה"כ תורה ציוה לנו משה מורשה קהילת יעקב, אל תיקרי מורשה קהילת יעקב, אל תיקרי מורשה אלא מאורסה, והרי מפורש בזה דנתינת התורה לכלל ישראל היא בבחינת אירוסין בין קוב"ה כביכול לכנסת ישראל כחתן וכלה.

והנה בפרשת הקמת המשכן (במדבר ז' א') ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן, פירש"י כלות כתיב יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה, ונמצא דאם במתן תורה היו כנסת ישראל וקוב"ה בבחינת אירוסין, הרי בהקמת המשכן נכנסו ישראל לחופה בבחינת נישואין.

יש ליתן בזה טעם וביאור, מהו בחינת האירוסין, ומהו בחינת הנישואין, (ויעו"י בזה בכלי יקר ריש במדבר)

ונראה בבירור הענין, כי הנה אירוסין היינו קידושין, ובחינת קדושה היינו הבדלה והפרשה כידוע, וענינו במתן תורה בין כנסת ישראל לקוב"ה, שניתן לנו לקדש את עצמנו ע"י לימוד התורה בעמל ויגיעה, על מנת שנוכל עי"ז לקדש שמו יתברך.

ודבר זה נתבאר בשערי תשובה לרבנו יונה (שע"ג אות קנח) "כי עיקר מה שקדשנו השי"ת בתורתו ובמצוותיו והבדילנו להיות לנו כדי לקדשו וליראה ממנו, ראוי שיהיו

בשבה והודיה להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו, הזנו מזכבדים להזמינכם להשתדף בשמחה כלולות בנו, מבני הישיבה הק'

הזתן שמואל זאב שליט"א

שתתקיים בעז"ה בשנת 2017
ביום ג' כ"א אדר"א תשפ"ב
באלומי גינת המלך ק"ס
נשמה לראותכם

מרדכי אינדיג (ט)

טא ראו הזמנה זו כאישית (לא שולחו הזמנת פרסיות)

הביאני חדריו

וי"ל ע"י חבר תלמידים חניכי הישיבה הקדושה. הדברים המובאים בגליון בדרך כלל, הינם מכתבי תלמידים וכד' ולא עברו את שבט ביקורתם של רבותינו שליט"א. הגליון נועד בעיקר עבור בני הישיבה לדורותיה, החפצים להמשיך להתחנך ולהתעלות כבימי קדם לאורה ובדרכה של השי"ת.

לקבלת הגליון ולהערות והארות
0539747@gmail.com | 08-9747479 שולחן 4

הגאון רבי מרדכי גוטסגנדה שליט"א

הפקר פירות שביעית

מצות הפקר פירות שביעית

נאמר בתורה (שמות כג, יא) והשביעית תשמטנה ונטשתה. והיינו דמצות עשה - על הבעלים - שלא לשמור את גידולי השביעית אלא להפקירם. ודין ההפקר כבר בעודם במחזור, [ואפשר דאף קודם דחייל קדושת שביעית, משהשוישו, ופירות האילן מתחילת צמיחתם. עי' בחזו"א (סי' יט ס"ק כא, כב), ועוד].

אפילו אם כונתו לשמור כדי לאסוף הפירות אח"כ בשעת הלקיטה ולחלקם לציבור, אסור. [מכילתא].

גם הקרקע מופקרת - כשא"א ללקט מבחון - לצורך כניסה ולקיטת פירות שביעית [בלבד]. כמבואר בנדרים מב ע"א.

*

כל מה שאין בו קדו"ש, אינו הפקר. ולכן ענפי העצים אינם הפקר, [ואסור לקלקלם ולהזיקם]. וכן פירות שחנטו בשישית, אינם הפקר. [אבל בירקות אף שהחלו לצמוח בשישית, אולי בתר לקיטה, וחייבים בהפקר [ועכ"פ אם אפשר שילקטם בשביעית], עי' בחזו"א סי' יא סק"ז].

*

עבר ושימר את פירות שביעית - האם נאסרו הפירות, יתבאר בעז"ה בהמשך.

הפקר הגברא או אפקעתא דמלכא

וכתב המנחת חינוך (מצוה פד) להסתפק האם ההפקר דשביעית רמי אנברא - דרחמנא ציוהו להפקיר פירותיו בשביעית, ומחוייב להפקיר, אבל אם אינו מפקיר, נהי דעובר אעשה, מ"מ אינו הפקר, או דלמא דא"צ הבעלים להפקיר, אלא הוא "אפקעתא דמלכא" ואף כשלא הפקירם.

וכתב כמה נפ"מ בזה: היכא דלא הפקירם, אם מותר לאחרים ליטלם, ואם חייבים אז בתרומות ומעשרות, [אי פטור שביעית מתרו"מ זהו רק משום הפקר, ואכהמ"ל]. ולענין שדה חש"ו, ולענין שמירת אחר שאינו בעל השדה - דאם ההפקר מאפקעתא דמלכא, הו"ה שכל העולם אסורים בשמירה, אבל אם זהו דין על הבעלים, אז אחרים מותרים.

ובחזו"א (סי' י"א סק"ה) כתב דאין איסור שימור אלא על הבעלים, אבל אינש דעלמא דלא קני להו לפירות, אם הוא אלם ומונע אחרים מלהיכנס גרמא בעלמא הוא ע"ש. [ואף שדעת החזו"א (סי' יט ס"ק כד) כד' המהרי"ט דרחמנא אפקריה, כדלהלן]. [וע"ש דכש"כ כשאין שומרים לעצמם אלא לצורך הקדש ע"ש, וע"ע ברש"ש ב"מ נח, א]. וע"ע במעדני ארץ (סי' ה' אות י"א).

*

ושוב כתב המנ"ח, דנחלקו בזה אחרונים, דדעת המבי"ט (ה"א סי' יא) והמהרי"ט (סי' מג) דהפירות הפקר אף כשלא הפקירם, ומשום דשביעית אפקעתא דמלכא, [וגם דשנת שביעית פטורה מתרו"מ], ולדעת הבית יוסף (שו"ת אבקת רוכל סי' כד) אם לא הפקירם אינם הפקר, [וע"ע בדעתו לענין תרו"מ, ואכ"מ]. - ולדעתו צריך להפקירם כפה, ובפני ג'. הגרש"א זצ"ל. ובשם הגריש"א זצ"ל (ועוד) כ' שדי שתולה שלט שהפירות הפקר.

והחזו"א (סי' יט ס"ק כד וסי' כ סק"ז ד"ה ומיהו) הביא ראיות והכריע שהפירות הפקר גם בלי שהבעלים הפקירם. - וכן הורה החזו"א שמותר לקחת ואין בהם משום גזל, [ולענין איסור 'משומר', ית' בס"ד]. וגם פטורים מתרו"מ, אף כששמרום, (ע"ש סי' כו סק"ז). וכן הורה הגריש"א זצ"ל. [ונסתפק החזו"א בכונת הב"י הנ"ל, דאפשר דמירי רק בפירות נכרים, ומשום דאפי' דההפקר מאפקעתא דמלכא אפשר דאיז' בנכרי, ואכהמ"ל]. ומ"מ יש שר"ל דגם לדיעה זו איכא גם מצוה להפקירם בהדיא.

*

ולענין שדה נכרי, הנה אף להסוב' דאיכא קדו"ש בפירות נכרים, מ"מ הנכרי אינו מצווה להפקירם, אמנם אי הוי אפקעתא דמלכא, י"א דגם פירות נכרי הוו הפקר. [ועוד נפ"מ בזה לענין תרו"מ - בנגמ"מ ביד ישראל, ואכ"מ].

שמירה מנכרי ובהמה

מבואר בתוספתא דמושיבין שומר [בעיירות הסמוכות לספר] שלא יבזוז עכו"ם פירות שביעית. וכ"פ הרמב"ם (פ"ה ה"ג). וכ"מ במכילתא.

ובחזו"א (סי' יד סק"ד) הק' מזה על הא דאיתא בירושלמי (פאה פ"ו) דהפקר דשביעית הוא הפקר גם לגויים. ותי' דמצד הבעלים הפירות הפקר גם לגויים, אך אין איסור למנוע גוי מלזכות בהפקר, [-אבל העיכוב לא מכח בעלות], ומוזהרים בני נח שלא לקפח את בני ישראל ממצותם. [ומ"מ אם זכה בהם הגוי, הרי אלו שלו]. [והעירו לדבריו בסי' יב סק"ח ד"ה ויש, וצ"ע].

ובקה"י (שביעית סי' ה) ר"ל דעכ"פ לשי' המהרי"ט שההפקר בשביעית זהו אפקעתא דמלכא ומצד זה אי"ז הפקר לנכרים, אלא שהבעלים מחוייבים בעזיבה ונטישה, והנהגת הפקר זה מצידם זהו לכל ע"ש.

עוד הוכיח החזו"א (סי' יד סק"ה) מתוספתא - והובא ברמב"ם (פ"ה ה"ה) - דמותר למנוע חיה ובהמה מלבוז ולאכול פירות שביעית, [ורק אם היא כבר אוכלת - מן המחובר, אין למנועה]. וכן מהא דגדרו חכמים שלא יפרוץ שדהו מפני תיקון העולם, וכדלהלן, ואף דעי"ז מונע מהחיה לאכול ע"ש. [וכ' דגם מאכל בהמה מותר לשמור מבהמה].

*

ומ"מ ככה"ג שנועל מפני גויים ובהמה, יתלה שלט שהפירות הפקר לכל ישראל, והרוצה יכול לקבל המפתח במקום פלוני. כ"כ בשם החזו"א. [והיינו עכ"פ כשבעה"ב נמצא במקום סמוך].

אופני שימור שונים

מן התורה צריך אף לפרוץ פרצות בגדר, אלא שמפני תיקון העולם תקנו חכמים דא"צ לפרוץ פרצות, אבל אסור לנעול שדהו [מכילתא].

*

ולענין עצי פרי שבחצר פנימית, והמעבר אליהם דרך הבית - יתלה שלט שהפירות שבחצר הפקר, וכל הרוצה יכול לקבל המפתח.

*

אם חושש שיקלקלו לו את העצים, יכול להגיד להם שיזהרו שלא יקלקלו, אך אסור למנוע מללקט הפירות. [ארחות רבינו]. [ויכול הוא לסייעם ולקטוף להם]. ובשם החזו"א כ' (כ"ג) שבכה"ג יוכל לנעול את השער אך יתלה שלט במקום בולט שהפירות הפקר, וכל הרוצה יכול לקבל המפתח וכנ"ל. [וביארו דאולי דזהו בכלל תיקון העולם הנ"ל].

*

אם קוטפים את הפירות כשעדיין אינם ראויים לאכילה, וכן אם באים ילדים ליטול הפירות, ומקלקלים אותם, עי' ארחות רבינו (ח"ב עמ' שכת, ועי' דר"א פ"ד עמ' קכו).

*

האומר על פירותיו שהם ערלה, כדי שלא ילקטום בשביעית, אינו נאמן, ולכן אי"ז משומר, ואם הלוקט יודע שאינם ערלה רשאי ללקטם. בשם החזו"א (ארחות רבינו).

*

צריך להפקיר הפרי עם הקליפה, וכן אתרוגים עם העוקץ, [ואל"כ ה"ז משומר].

עוד מדיני הפקר פירות שביעית

אף בשמינית חייב להפקיר פירות שביעית שבשדהו, [מסקנת החזו"א סי' טו סק"א].

*

אתרוג שחנט בשישית ונכנס לשביעית, אע"פ שנוהגים לחוש להחמיר שיש בו קדו"ש, כשעת הלקיטה [כדעת הרמב"ם], וממילא אסור להבעלים לשומרו שמהו הפקר, מ"מ כ' החזו"א (סי' ז ס"ק יד) דאסור לאחרים ליטול ללא רשות הבעלים, שמה אינם הפקר. ועי' מעדני ארץ (סי' ה, ט, ד) משה"ק בזה. [ובשם מרן הקהלות יעקב זצ"ל הובא (ארחות רבינו) שביאר טעמו משום דס"ל לעיקר דאולי בתר הנטה].

